

Egy évet töltöttem Párizsban, az ESIT-en

Szilágyi Nóra

A 2001/2002-es tanévben a francia kormány ösztöndíjasaként, két másik magyar hallgatóval lehetőségem nyílt elsőévesként részt venni az *ESIT – Párizs 3.* egyetem képzésén. Az oktatás – az itthonihoz hasonlóan – kétéves, az első évben konzekutív tolmácsolást, a másodikban szinkrontolmácsolást is tanítanak; fordítói diploma egy ettől független, hároméves képzés után szerezhető meg.

Az ESIT-re jelentkező hallgatók nyelvi kombinációjában minden esetben szerepelnie kell az angol illetve a francia nyelvnek, így szinte mindenki legalább három nyelvvvel dolgozik. Idén egy angol és egy francia anyanyelvű csoporttársunknak nem volt C nyelve, nekik magasabb pontszámot kell elérniük a vizsgák teljesítéséhez. A tolmácsjelölteket az első év végén három csoportba osztják, a legjobbak vizsga nélkül folytathatják tanulmányaikat másodéven, az évfolyam nagy részének szeptember közepén vizsgát kell tennie, és minden évben van néhány olyan hallgató, akit eltanácsolnak a képzésről, nekik még évismétlésre sincs lehetőségük. Az iskola az első év végén nem ad semmilyen oklevelet, a diplomavizsgákra a második év végén kerül sor.

A tolmácsórák nyelvi kombinációk szerint zajlanak, ezenkívül gazdasági, jogi és módszertani oktatás is folyik, a képzést francia és angol nyelvfejlesztő órák, valamint blattolás egészíti ki. Ez utóbbi a szöveggel történő szinkrontolmácsolást készíti elő; a francia nyelvfejlesztést sajnos nem gyakorló tolmács tartotta, így leginkább nyelvtani feladatokat oldottunk meg, a hasonló jellegű angol foglalkozásokon viszont rövid beszédeket, köszöntőket, bemutatásokat kellett rögtönözni, udvariassági formulákat és szinonimákat kellett keresni. Bár mindhárom munkánk C nyelve az angol, és aktívan nem tudtunk részt venni a feladatokban, az órák igen érdekesek és hasznosak voltak.

Az órákon kívül igen fontos szerepet kapott az egyéni gyakorlás (szókincsfejlesztés, blattolás) és a csoportmunka is. Szinte mindennap dolgoztunk 3-4 fős csoportokban, hiszen az órákon megszerzett tudást csak rengeteg gyakorlással lehet elsajátítani. A munkacsoportokban több száz különböző témájú előadást tolmácsoltunk, és a különböző akcentusokkal is megismerkedhettünk (amerikai, brit, wales-i vagy kínai előadók angolja).

Magyar csoportunknak hetente egy francia-magyar, egy magyar-francia, kéthetente egy angol-magyar órája volt, ezenkívül angolról franciára is kellett tolmácsolnunk, mert a magyar nem tartozik az ESIT hivatalos nyelvei közé. Így ránk az úgynevezett „régime spécial” („speciális tanrend”) vonatkozott, amely azt jelenti, hogy C nyelvről B-re is kell dolgozni. Ez eleinte rendkívül nehéz volt (és sok gyakorlás után sem lett sokkal könnyebb), mert az angol és francia szavak között azelőtt nem nagyon kerestünk megfeleltetéseket, és az agyunk elég nehezen állt át erre a kombinációra. Ez már a jegyzetelésnél is

problémát okozott, először nagy részben angolul jegyzeteltem, de ez alapján nehéz volt franciául visszaadni a szöveget. Később magyarra váltottam, ez lehetővé tette, hogy jobban eltávolodjak az eredeti előadástól, és jobban kerüljem az anglicizmusokat, a francia nyelvtől idegen szerkezeteket; végül pedig próbáltam egyre többet a célnyelven jegyzetelni.

Mint említettem, nem volt magyar anyanyelvű tanárunk, bár szerintünk hasznos lett volna, ha legalább alkalmanként meghívnak egy magyar tolmácsot. Az órákon „A” nyelvre mindig háromszögben dolgoztunk (francia-magyar-francia vagy angol-magyar-francia), aminek – úgy gondolom, – előnyei és hátrányi egyaránt voltak. Egyfelől mindenkit motivált, hogy mindig volt valódi „közönség”, valaki, aki nem hallotta vagy nem értette az eredeti szöveget, másrészt viszont a gazdasági, jogi és Európai Unió témájú előadásokban felmerülő esetleges szókincsbeli vagy megfogalmazási kérdésekben nem tudtunk kitől tanácsot kérni.

A tanítási órákon az első hat hétben jegyzet nélkül dolgoztunk, majd rövid vázlattal, ezután kezdtük csak használni a füzeteket. A jegyzetelésnek – s ebben a kérdésben minden tanár véleménye egyezett – a gondolatmenet logikus kapcsolóelemeire és az adatok feljegyzésére kell szorítkoznia. A teleírt papírlapok mintegy mankóként szolgálnak, hogy gyorsan és pontosan adhassuk vissza az eredeti szöveget. Tehát a megértett, feldolgozott gondolatokat, illetve az ezeket összekötő logikai kapcsokat valamilyen jellel, rövid szóval feljegyezzük. Ha valamit nem értettünk – mondták tanáraink –, felesleges néhány összefüggéstelen szót leírni, abba kell hagyni a jegyzetelést, és minden figyelmünket a hallgatásra kell koncentrálni, hogy megértsük a gondolatmenetet. Ezt a tanácsot hihetetlenül nehéz volt megfogadni, hiszen amikor nem tudjuk követni a beszélőt, ösztönösen többet kezdünk jegyzetelni, igyekszünk minden megértett szót rögzíteni. Márpedig ez rossz megoldás, egy meg nem értett gondolatot semmilyen jegyzettel sem tudunk hűen tolmácsolni! Tehát várunk, figyelünk, analizálunk, és csak ezután jegyzetelünk. Az általunk elmondott előadás pedig nem az eredeti fordítása, hanem az elhangzott gondolatok kifejezése a célnyelven. Nem arra kell koncentrálni, hogyan fejezte ki magát az előadó, hanem arra, hogyan hangzik az adott előadás a legtermészetesebben a célnyelven. A kulcskérdések a következők. „Mit akar mondani az előadó?”, „Hogyan fogalmazná ezt meg egy célnyelvi beszélő?”. Bár tolmácztanáraink nem mondták ki egyértelműen, mindannyian megértettük, hogy ez a „*théorie du sens*”.

A legerdekesebb óráink a szerda reggeli módszertani gyakorlatok voltak, ezen minden elsőéves hallgató részt vett. Az előadásokat általában az anyanyelvünkön tartottuk, valamilyen minket érintő témában, és honfitársaink tolmácsolták a csoport többi tagjának. Megtudhattuk, hogyan értékeli egy amerikai a francia kormány intézkedéseit a szeptember 11-i eseményekkel kapcsolatban, hogyan vélekednek a kínaiak Tibet vagy Taiwan státuszáról, miben különbözik a bosnyák nyelv a szerbtől és a horváltól; mi pedig a rendszerváltás okozta problémákba avattuk be évfolyamtársainkat. De főleg azt értettük meg, milyen végtelenül hosszúnak tűnik egy ötperces előadás egy számunkra ismeretlen nyelven, és mennyire fontos a tolmácsok szerepe...